

Nefndasvið Alþingis
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 28. maí 2015
Tilv. 2015050030

Umsögn ÁTVR um frumvarp til laga um breytingu á upplýsingalögum, nr. 140/2012 (kaup á vöru og þjónustu) – 272. mál 144. löggjafarþings.

Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins (ÁTVR) hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á upplýsingalögum, nr. 140/2012 (kaup á vöru og þjónustu). Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir að þeim aðilum sem falla undir gildissvið upplýsingalaganna verði gert skylt að birta sundurgreinanlegar upplýsingar um kaup á vöru og þjónustu yfir 150.000 kr. í hverjum almanaksmánuði, nema ákvæði 10. gr. laganna um almannahagsmuni eigi við. Upplýsingarnar skuli vera öllum aðgengilegar og birtar sem mánaðarlegt yfirlit á heimasíðu viðkomandi aðila eigi síðar en 10. dag næsta mánaðar og skuli kaupfjárhæð koma fram ásamt lýsingu á keyptri vöru og þjónustu. Einnig skuli fylgja upplýsingar um það hver seljandi er.

Vegna frumvarpsins vill ÁTVR taka fram að fyrirtækið telur að núgildandi upplýsingalög veiti stjórnvöldum þegar umtalsvert aðhald í rekstri. Almennungi er nú þegar tryggður rúmur réttur til fyrirbyggjandi gagna um tiltekin mál auk þess sem rík skylda hvílir á stjórnvöldum að veita almenningi með reglubundnum hætti upplýsingar um starfsemi sína, svo sem með rafrænni útgáfu skýrslna, samantektum um mikilvæg verkefni eða útgáfu annarra gagna, sbr. 1. mgr. 13. gr. upplýsingalaga. Að auki felur 13. gr. gildandi laga í sér metnaðarfull áform og áætlun um aukið aðgengi almennings að upplýsingum að gættum einka- og almannahagsmunum, sem lögin gera almennt ráð fyrir að takmarkað geti rétt til upplýsinga. Ekki verður séð að fyrirbyggjandi frumvarp sé unnið út frá þeim sjónarmiðum sem fram koma í tilvitnuðu lagaákvæði eða athugasemdum í greinargerð með frumvarpi til laganna, en þar er lögð sérstök áhersla á nauðsyn þess að standa skipulega að málum. Huga þurfi að kostnaði og þróa tæknibúnað en gera megí ráð fyrir að aukin birting upplýsinga leiði til stóraukinna fyrirspurna almennings um aðgang að gögnum sem feli í sér aukinn kostnað í mannafla.

Þá vill ÁTVR undirstrika að lög um opinber innkaup nr. 84/2007 veita opinberum aðilum þegar ríkt aðhald og stuðla að hagkvæmni í opinberum rekstri.

ÁTVR telur að fyrirbyggjandi frumvarp sé um margt óskýrt og óraunhæft í framkvæmd. Að því er starfsemi ÁTVR varðar sérstaklega er t.d. óljóst hvað félli undir kaup á vöru í skilningi frumvarpsins. Meginhlutverk ÁTVR er verslunarrekstur sem felur í sér umfangsmikil kaup á vörum frá birgjum, sem aftur eru seldar í verslunum fyrirtækisins. ÁTVR telur engin efnisrök standa til þess að skylda fyrirtækið til þess að birta upplýsingar um slík vörukaup að eigin frumkvæði. Fastur kostnaður, s.s. vegna húsaleigu, ræstinga, síma, tölvuþjónustu o.s.frv. er auk þess talsverður, enda rekstrarumfang ÁTVR mikið. Að mati ÁTVR væri bæði tímafrekt og flókið að taka mánaðarlega saman og vinna til opinberrar birtingar upplýsingar um öll kaup á vöru og þjónustu yfir 150.000 kr. Áður en til birtingar kæmi þyrfti einnig að huga að því í hverju tilviki hvort almannahagsmunir takmarki upplýsingaréttinn, eins og gert er ráð fyrir í

frumvarpinu og gengið út frá í 10. gr. upplýsingalaga. Að mati ÁTVR þyrfti einnig að leggja mat á það í hverju tilviki hvort aðgangur að upplýsingunum kunni að takmarkast af einkahagsmunum, en skv. 9. gr. upplýsingalaga er óheimilt að veita almenningi aðgang að gögnum um einka- eða fjárhagsmálefni einstaklinga sem sanngjarnt er og eðlilegt að leynt fari, nema sá samþykki sem í hlut á. Sömu takmarkanir gilda um aðgang að gögnum er varða mikilvæga fjárhags- eða viðskiptahagsmuni fyrirtækja og annarra lögaðila.

Rökstuðning skortir í frumvarpinu fyrir því hvers vegna miðað er við fjárhæðina 150.000 kr. á mánaðargrundvelli. Sé höfð hliðsjón af viðmiðunar fjárhæðum fyrrgreindra laga um opinber innkaup, en skv. 20. gr. laganna er miðað við að öll innkaup á vörum yfir 11.500.000 kr. og kaup á þjónustu yfir 14.900.000 kr. og verkum yfir 28.000.000 kr. skuli bjóða út eða gera í samræmi við lögákveðin innkaupaferli, er fjárhæðin að mati ÁTVR ákaflega lág – án þess að lítið sé gert úr því göfuga markmiði frumvarpsins að auka aðhald í ríkisrekstri.

Þá eru tímatakörk til birtingar upplýsinga skv. frumvarpinu óraunhæf með öllu. Þannig er gert ráð fyrir því að lengsti frestur til birtingar upplýsinga sé 41 dagur, þ.e.a.s. ef kaup eiga sér stað fyrsta dag 31 dags mánaðar, en skemmsti frestur einungis 10 dagar, þ.e.a.s. ef kaup fara fram síðasta dag mánaðar.

Að öllu framangreindu virtu telur ÁTVR að fyrirbyggjandi frumvarp sé ýmsum annmörkum háð. Þá er það mat ÁTVR að núgildandi lagaumgjörð tryggji opinberum aðilum þegar nauðsynlegt rekstraraðhald. Raunar telur ÁTVR líkur til þess að sú kvöð sem frumvarpið gerir ráð fyrir að lögð verði á opinbera aðila um birtingu rekstrarupplýsinga að eigin frumkvæði kunni beinlínis að vera til þess fallin að auka kostnaði í ríkisrekstri.

Virðingarfyllst, f.h. ÁTVR,

Ívar J. Arndal
forstjóri